

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

ספר שמות פרק כה

(א) וידבר יהוה אל משה לאמר:

(ב) דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי:

(ג) וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת:

(ד) ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים:

(ה) וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים:

(ו) שמן למאר בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:

(ז) אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולחשן:

(ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

(1) ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן רפב

וכן יחפש וילקט עוד הנקודות טובות, ועל ידי זה נעשין נגונים כמבאר במקום אחר (במאמר ויהי מקץ בסימן נ"ד), בחינת מנגן בכלי זמר, שהוא בחינת שמלקט הרוח טובה מן הרוח נכאה עצבות רוח עין שם. [והכלל כי נגינה דקדושה היא גבוה מאד מאד כידוע, ועקר הנגון נעשה, על ידי ברור הטוב מן הרע, שעל ידי שמבררין ומלקטין הנקודות טובות מתוך הרע, על ידי זה נעשים נגונים וזמירות, עין שם היטב]:

ועל כן על ידי שאינו מניח להפיל את עצמו ומחיה את עצמו במה שמחפש ומבקש ומוצא בעצמו איזה נקודות טובות ומלקט ומברר אלו הנקודות טובות, מתוך הרע והפסולת שבו וכו' כנ"ל, על ידי זה נעשין נגונים כנ"ל, ואזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה'. כי זה ידוע שפושט האדם נופל בדעתו מחמת גשמיותו ומעשיו הרעים שרואה שהוא רחוק מאד מן הקדושה באמת, אזי על פי רב אינו יכול להתפלל כלל מחמת זה. ואינו יכול לפתח פיו כלל, מחמת גדל העצבות והמרה שחורה והכבדות שנופל עליו, על ידי שרואה גדל עצם רחוקו מהשם יתברך. אבל כשהוא מחיה את עצמו על פי העצה הנ"ל. דהינו שאף על פי שידוע בעצמו שיש לו מעשים רעים וחסרים הרבה מאד, והוא רחוק מאד מאד מהשם יתברך, אף על פי כן הוא מחפש ומבקש ומוצא בעצמו עדין איזה נקודות טובות כנ"ל, ומחיה ומשמח את עצמו בזה, כי בודאי ראוי להאדם, להגדיל שמחתו מאד בכל נקדה ונקדה טובה מקדשת ישראל שמוצא בעצמו עדין, ואזי קשמחיה ומשמח את עצמו על ידי זה כנ"ל אזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה':

וזה בחינת (תהלים קמ"ו): **אזמרה לאלקי בעודי. בעודי דיקא, הינו על ידי בחינת העוד שלי שאני מוצא בעצמי בחינת עוד מעט ואין רשע כנ"ל, על ידי אותה הנקדה, על ידי זה אוכל לזמר ולהודות לה' כנ"ל. וזהו אזמרה אזמרה דיקא הינו זמירות ונגונים שנעשין על ידי שמלקט הנקודות טובות כנ"ל:**

[והזהיר רבנו, זכרונו לברכה, מאד לילך עם התורה הזאת, כי הוא יסוד גדול לכל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך, ולבל יאבד עולמו לגמרי חס ושלום, כי רב בני אדם שרחוקים מהשם יתברך, עקר רחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות, מחמת שנופלים בדעתם, מחמת שרואים בעצמם גדל קלקולם שקלקלו מעשיהם כל אחד כפי מה שידוע בעצמו את נגעי לבבו ומכאוביו, ומחמת זה הם נופלים בדעתם, ורובן מיאשים עצמן לגמרי, ועל ידי זה אינם מתפללים בכונה כלל, ואינם עושים אפלו מה שהיו יכולים לעשות עדין. על כן צריך האדם להשכי

שמות :

ונתת אל הארץ את העדת אשר אתן אליך:

(יז) ועשית כפרת זהב טהור אמתים ונחצי ארפה ואמה ונחצי רחבה:

(יח) ועשית שנים כרבים זהב מקשה תעשה אתם משני קצות הכפרת:

(יט) ועשה כְּרֹב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וּכְרֹב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה מִן הַכִּפְרֹת תַּעֲשֶׂוּ אֶת הַכְּרָבִים עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו:
(כ) וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכִּפְרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אַחִיו אֶל הַכִּפְרֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים:

(כא) וְנָתַתְּ אֶת הַכִּפְרֹת עַל הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה וְאֶל הָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ:

(כב) וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שֵׁם וּדְבַרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַכִּפְרֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים אֲשֶׁר עַל אַרְוֹן הָעֵדוּת אֶת כָּל אֲשֶׁר אֶצְוֶה אוֹתְךָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

. "ושכנתי בתוכם"

"ושכנתי בתוכם" היא המדרגה השלישית של "העם המשולש". כמובן, מדרגה חדשה זו אינה מנותקת, חס ושלום, משתי קודמותיה, אלא היא מהווה גילוי חדש בתור המשך חיוני של דבר אלוהים חיים ומלך עולם. מתוך יציאת מצרים ו"אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" מתגלה קונטקט אלוהי: "ושכנתי בתוכם". יהושע מבטא גם הוא עניין זה בדבריו: "אל חי בקרבכם". "ושכנתי בתוכם". "חיי עולם נטע בתוכנו". רבונו של עולם שוכן בתוך נשמת האומה, בתוך כל כלל-ישראל, בתוך כללות "עמך בית ישראל", ומתוך-כך בתוך כל אחד ואחד מאיתנו. לעומת שני הדברים הראשונים (שבשלישיה הנוראה הזאת) שהם מעשים שהיו, הדבר השלישי אינו מעשה שהיה אלא עובדה נצחית הקיימת לעולמי עולמים. "ושכנתי בתוכם" – זה אנחנו. זה הזיהוי של קודשא-ברוך-הוא ישראל ואורייתא חד הוא. הלימוד הזה הוא החידוש של פרשתנו. יש סידורים בהם מודפסות תפילות שנאמרות לפני קיום מצווה: "לשם יחוד קודש בריך הוא ושכינתה, על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל". עניין זה אינו כל כך פשוט, אלא עמוק ונשגב מאוד, וממנו מתברר הערך האמיתי של "תורה ומצוות". קודשא-ברוך-הוא אורייתא וישראל – חד הוא: יש ללמוד דבר זה ולחיות אותו. "ושכנתי בתוכם" אינו מעשה שהיה, אלא מעשה שהוה, מעשה שהיה – הוה – ויהיה, ונמשך גם עכשיו ברגע זה. זאת שייכות ודבקות נצחית. "ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את עמי" לעולם!

10. שכינה – כלל ישראל

קיימים אצל גדולי רבותינו המון סגנונות וביטויים לגבי שכינה: שכינה היא נצח ישראל; כשם ספרו הקדוש של המהר"ל. שכינה היא כלל ישראל. שכינה היא כללות נשמות ישראל. השכינה היא אנחנו, היא בתוכנו, היא ישראל אורייתא וקודשא-ברוך-הוא, דבר ד' המחיה אותנו. "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת" ומתוך כך "תורה ומצוות חוקים ומשפטים אותנו למדת" והם "חיינו ואורך ימינו", הם מציאותנו וחיוניותנו. "ושכנתי בתוכם" הוא המציאות הנשמית החיונית הנצחית שלנו מאז ולעולמי עולמים: "כימי השמיים על הארץ". מתוך יציאת מצרים ומתן תורה, אנו מגיעים היום למסקנה הגדולה והנשגבה של הקדושה המשולשת: "ושכנתי בתוכם" – אני נמצא בתוכך. "רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך". השכינה היא כלל ישראל.

11. שכינה – תורה שבעל-פה

שכינה היא תורה שבעל פה. "חיי עולם נטע בתוכנו – היא תורה שבעל פה". תורה שבעל פה היא התורה החיה בתוכנו, החיה במציאות שלנו, החיה ברבנן ותלמידיהון, החיה בישיבה שלנו ובתוך כל מדרגות הרבנות והישיבות. מתוך תורה שבכתב, מתוך הספר, "מכתב אלוהים... חרות על הלוחות" – תורה שבעל פה חיה בתוכנו, קיימת בתוכנו ומקיימת אותנו. היא המציאות ועובדת הקיום שלנו, החידוש שלנו, בו אנו משונים מכל העמים. לפעמים תלמידים חדשים שואלים: מדוע עלינו ללמוד גמרא, הרי איננו עומדים להיות רבנים? אלא שגמרא היא חיי עולם הנטועים בתוכנו. תורה שבעל פה נמשכת מתוך תורה שבכתב, וקיימת בתוכנו ובמציאותנו במשך הדורות.

12. ולא אעזב את עמי לעולם

בהפטרה שלנו אנו שומעים אותו יסוד, בלשון דומה, מפי חכמת שלמה: "ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את עמי" לעולם. "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם". מתוך שני המאורעות ההיסטוריוסופים האלוהיים היסודיים – יציאת מצרים שהיא הופעת הערך האמיתי של האדם החירותי, ומתן תורה וקבלתה מתוך ש"אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם" – מתגלה ענייננו המיוחד: "ושכנתי בתוכם", בתוך כלליותכם ופרטיותכם, בתוך האדם הכללי ההיסטורי הלאומי והציבורי ובתוך האדם הפרטי, בתוך הקודש ובתוך החול, בתוך המציאות הרוחנית שלכם ובתוך המציאות הממשית שלכם. "בנים אתם לד' אלוהיכם". כולנו בנים לד' אלוהינו.